

Stichting Wageningen Research Centrum voor Visserijonderzoek (CVO)

Spieringstand IJsselmeer en Markermeer 2019

Joep J. Leeuw & Jip Vrooman

CVO rapport: 20.005

Opdrachtgever:
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
T.a.v.: V. van der Meij
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Projectnummer: 4311218011 (BAS-code WOT-05-001-006)

Publicatiedatum: 5 februari 2020

Stichting Wageningen Research
Centrum voor Visserijonderzoek (CVO)
Postbus 68
1970 AB IJmuiden
Tel. 0317-487418
Fax. 0317-487326

Bezoekadres:
Haringkade 1
1976 CP IJmuiden

Dit onderzoek is uitgevoerd onder het wettelijke taken programma Visserijonderzoek en gefinancierd door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

DOI: <https://doi.org/10.18174/514364>

© 2020 CVO

De Stichting Wageningen Research -
Centrum voor Visserijonderzoek is
geregistreerd in het Handelsregister
Gelderland nr. 09098104,
BTW nr. NL 8089.32.184.B01

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever
hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport
mag weergegeven en/of gepubliceerd worden, gefotokopieerd of
op enige andere manier gebruikt worden zonder schriftelijke
toestemming van de opdrachtgever.

CVO rapport NL V08

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
1 Kennisvraag.....	4
2 Methoden	4
3 Resultaten	4
4 Conclusie.....	5
5 Advies.....	5
Verantwoording	7

Kennisvraag

Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft Wageningen Marine Research gevraagd om een korte rapportage van de spieringstand in het IJsselmeer en het Markermeer op basis van de jaarlijkse bestandsopnamen binnen het WOT-programma.

1 Methoden

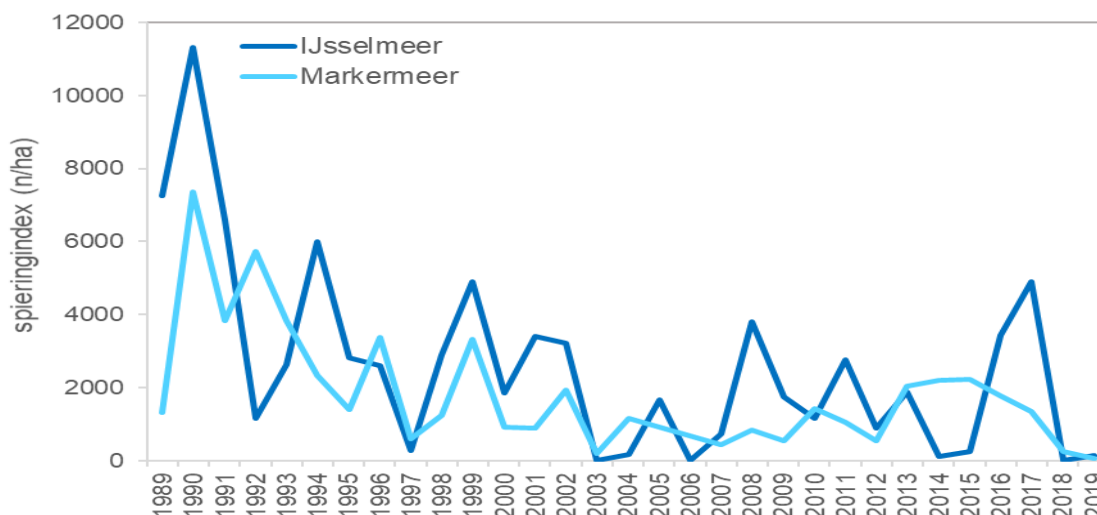
De spieringstand wordt uitgedrukt als een index op basis van het gemiddeld aantal spiering aangetroffen per hectare (ha) bevestigd oppervlak met de verhoogde 4-m boomkor in de najaarsbemonstering voor het IJsselmeer (28 stations) en Markermeer (14 stations) in oktober en november 2019. De resultaten van deze bemonstering worden vergeleken met voorgaande jaren. Tevens wordt een korte beschouwing gegeven over de actuele spieringstand en mogelijke implicaties van een eventuele spieringvisserij volgens het rapport "Herziening spieringadvies" (Van der Hammen *et al.* 2017) en "Vorstudie Ecologische Risicoanalyse ten behoeve van afwegingskader spieringvisserij" (De Leeuw *et al.* 2019).

2 Resultaten

De index van de spieringstand in het najaar van 2019 is 115 spiering/ha bevestigd oppervlak in het IJsselmeer en 58 spiering/ha in het Markermeer (Tabel 1).

Tabel 1. Spieringindex (aantal per ha bevestigd oppervlak met 4m-boomkor) voor standaard najaarsbemonstering uitgevoerd in 2019.

Standaard monitoring (incl extra trekken)	aantal/ha boomkor	aantal stations
IJsselmeer	115	28
Markermeer	58	14

Figuur 1. Spieringindex (aantal/ha bevestigd oppervlak) met grote kuil (tot 2012) of 4m-boomkor (vanaf 2013) voor IJsselmeer en Markermeer sinds 1989.

De spieringstand in het najaar van 2019 is één van de laagste in de tijdserie vanaf 1989 en vergelijkbaar met de uitzonderlijk lage spieringstand in het voorafgaande jaar. De index voor 2019 is nog lager dan die voor 2018 voor het Markermeer en slechts een fractie hoger dan 2018 voor het IJsselmeer (Figuur 1).

Er is geen onderzoek verricht naar de toedracht van deze lage spieringstand in 2019. Een waarschijnlijke oorzaak is evenals voor 2018 perioden met hoge temperaturen in de zomer van 2019. Hoewel er geen aanwijzingen zijn voor acute zomersterfte blijkt uit eerder onderzoek in het IJsselmeer, Markermeer en meren in het buitenland dat langdurige warme perioden met watertemperaturen van ver boven de 20°C ongunstig zijn voor spiering en voor hoge zomersterfte kunnen zorgen (de Leeuw 2007b). Bovendien is het mogelijk dat de spieringstand niet direct kan herstellen naar meer normale waarden na een extreem lage spieringstand zoals ook in 2018 is vastgesteld (Van der Hammen *et al.* 2017, De Leeuw *et al.* 2019). Daarnaast werden er gedurende de paaiperiode (vooral maart) stormachtige perioden gemeld (zie onder meer maandrapporten KNMI) die de paai negatief hebben kunnen beïnvloed. Ten slotte zouden voor het Markermeer ook bouwactiviteiten in verband met de aanleg van eilanden en zandoevers op voormalige paaiplaatsen van spiering ongunstig kunnen zijn geweest.

3 Conclusie

De spieringstanden in IJsselmeer en Markermeer waren in 2019 zeer laag. Dit zou negatieve effecten kunnen hebben op meerdere beleidsrelevante aspecten:

- (1) er is zeer weinig spiering als voedselbasis voor baars en snoekbaars. Uit dieetonderzoek (maaganalyses baars en snoekbaars in de jaarlijkse bemonstering en van marktmonsters) bleek dat deze roofvissen, die in normale jaren veel spiering eten, in 2019 voor een belangrijk deel kleine baars en snoekbaars aten, naast vooral grondels en pos. Het gebrek aan spiering kan daarmee nadelige gevolgen hebben voor de toekomstige roofvisstand en visserij op baars en snoekbaars.
- (2) er is zeer weinig spiering als voedselbasis voor visetende vogels. Het risico is dat de lage spieringstand bijdraagt aan dat de instandhoudingsdoelstellingen voor deze vogels mogelijk niet zullen worden gehaald. Voor een aantal soorten als bijvoorbeeld fuut en zwarte stern hangen de aantallen aanwezige vogels direct af van de hoeveelheid beschikbare spiering, maar ook de aantallen zaagbekken en het broedsucces van visdief lijken afhankelijk van de hoeveelheid beschikbare spiering (Van der Hammen *et al.* 2017, De Leeuw *et al.* 2019).
- (3) het is mogelijk dat een zeer laag spieringbestand meer dan een jaar nodig zal hebben om zich weer te kunnen herstellen, waardoor ook volgend jaar weer een relatief laag bestand kan optreden. Dit lijkt zich in het verleden (2003, 2006, 2014, 2018) ook te hebben voorgedaan (van der Hammen *et al.* 2017, De Leeuw *et al.* 2019).

4 Advies

Gezien de lage spieringstand en op basis van bovenstaande overwegingen wordt geen openstelling van spieringvisserij geadviseerd. Dit is in lijn met de aanbevelingen in het rapport "Herziening spieringadvies" (van der Hammen *et al.* 2017) en "de ecologische risicoanalyse voor spieringvisserij" (De Leeuw *et al.* 2019)

5 Referenties

de Leeuw, J.J. 2007a. Aanbevelingen Richtlijnen Duurzame Visserij op Spiering in IJsselmeer/Markermeer. Wageningen IMARES rapport C008/07.

de Leeuw, J.J. 2007b. Zomersterfte spiering in het IJsselmeer en Markermeer. Wageningen IMARES Rapport C086/07

van der Hammen, T. , I. Tulp, J. van der Winden, M. Kraan en C. Dreef 2017. Herziening spieringadvisering. Wageningen Marine Research rapport C101/17.

de Leeuw, J.J., T. van der Hammen, A. Schadeberg, K. Kwakman-Schilder 2019. Spieringvisserij IJsselmeer en Waddenzee; Voorstudie Ecologische Risicoanalyse ten behoeve van afwegingskader spieringvisserij. Wageningen Marine Research rapport C060/19.

Verantwoording

Rapport CVO 20.005
Projectnummer: 4311218011

Dit rapport is met grote zorgvuldigheid tot stand gekomen. De kwaliteit is intern getoetst door een collega-onderzoeker en hoofd CVO.

Akkoord:

Handtekening: T. van der Hammen
Wetenschappelijk onderzoeker Wageningen Marine Research

Datum: 5 februari 2020

Akkoord: Ing. S.W. Verver
Hoofd Centrum voor Visserijonderzoek

Handtekening:

Datum: 5 februari 2020